

ŽENSKA V EKSISTENČNEM BOJU. IVANKA KLEMENČIČ.

Danes je več ali manj povsod že prodrlo spoznanje, da je naziranje, kakor da je edini delokrog ženske družina, prišlo precej, ako ne celó ob svojo veljavo. Formalno se sicer tega še ne razglaša, razun od socijalističnih strani, ali dejanski se že vsi nepremožni sloji ravna po tem spoznanju, oziroma po silah razmer. Vedno številnejše so trume proletarskega ženstva, ki vstopajo v borbo za kruh, a tudi v meščanskih družinah se vedno gošče javlja skrb, da se i deklicam zagotovi samostojno existenco.

Res, slep mora biti, kdor še danes ne uvidi, da so socijalne razmere razdrle vse dosedanje ozire in predsodke o ženski nesposobnosti za pridobivanje življenskih sredstev, da borba za kruh ne dela nikake izjeme z ženskami. Slepó ali pa skrajno krivično je tudi postopanje činiteljev, ki vodijo državno upravo in ki skoraj popolnoma zanemarjajo svojo dolžnost, preskrbeti i ženstvu priliko za pošteno pridobivanje vsakdanjega kruha. Sicer v tem oziru tudi za možke ni nepresežno vzorno preskrbljeno, a ženske so gotovo 99% na slabšem. Kakšna velikanska je že razlika pri šolstvu! Koliko gimnazij, realk, trgovskih, kmetijskih, rudniških, umetniških in drugih srednjih ter visokih šol vzdržujejo država, dežele in občine, ki so vse izključen privilegij možkih in ki istim zagotavljajo istotak privilegij do vseh boljših služb; ženskam ostaja le učiteljska služba na ljudskih in v novejši čas meščanskih šolah ter najskromnejše pisarniške službe, bodisi na pošti ali drugod.

Nič boljše ni v obrti, ki je do izginja-

jočih izjem izključno v možkih rokah. Ženske tudi na tem polju nimajo nikakih pravic. Nekatera težja rokodelstva so ženskam že vsled njihove telesne zaostalosti nepristopna; druga, lažja, n. pr. urarsko, tiskarsko itd. pa jim zapira možki brezobzirni egoizem. Ženskam ostaja le krojaštvo, modistovska stroka ter takozvana »ročna dela« (vezenje itd.) Pa tudi v teh stvareh nimajo ženske formalno določenih ni dolžnosti ni pravic, izvzemši maloštevilne umetno-obrtné šole.

Tudi one ženske, ki poslujejo v trgovinah, so takorekoč brezpravne nasproti gospodarjem.

Skrajni čas bi bil, da se merodajni činitelji zganejo ter temeljno uravnajo stvari tako, da bo vsaka ženska imela priliko usposobiti se in pridobiti si samostojno existenco. Ženska je človek in ima kot tak iste pravice do existence kakor možki; zato je dolžnost države, da skrbi jednako za ženske kakor za možke državljane.

Edino pravično bi bilo, da se dá i ženskam dovolj prilike za srednje- in višješolsko izobrazbo. Le proč z različnimi pomisleki in predsodki o duševni inferiornosti ženstva! Pa tudi nič ozirov na njeno »ženstvo«! Samo svobodno pot ji dajte v šole, a zahtevajte strogo od nje istega duševnega dela, kakor ga zahtevate od možkega! Ktera ne zmôre tega, naj prime za rokodelstvo. A po enakem študiju, jednake pravice in koristi!

V obrti naj se določi čas pouka tudi za deklice in naj se uvedo i zanje nadaljevalne šole. Istotako naj se ob koncu učnih let tudi deklicam izdaja »učno izpričevalo«, ki jim dajaj lastnost in pravice pomočnic.

Čisto tako naj se tudi uredi razmere trgovinskih uslužbenk.

Za izvršitev teh edino pravičnih reform je domalega vse zavisno od ljudskih zastopnikov v državnem in v deželni zborih ter občinskih zastopih. Pri teh mora ženstvo trkati, pri njih si mora iskati zaslombe. Slovenke bi, ako nas dosedanja znamenja ne varajo, našle v naših poslanskih krogih dovolj naklonjenosti v boju za ravnopravnost. Žal le, da se naše ženstvo še premalo zaveda te svoje v naravnem zakonu temelječe ravnopravnosti, da se še vedno ne more prav prebuditi v novi čas. Sicer pa bi bila ljudskih zastopnikov samih dolžnost, da bi vsaj nekaj svojih študij in svoje delavnosti posvetili temu delu socialnega vprašanja. Saj je veliko veliko zavisno od tega, da se vsi deli naroda redno, krepko in zdravo razvijajo v duhu časa. In ženstvo je že po svoji številnosti baš v našem, sicer maloštevilnem narodu faktor, ki zaslučuje vse pažnje.

SAVINSKI VENEC. ZLOŽIL ŽIGA LAJÁKOV-MOZIRSKI.

VII.

Vrh Ojstrice.

V brezdanji globlji pod meno
svetá vrvenje, večni boj,
krog me vesoljstva mir razlit,
bližine božje čar odkrit.

V krtišču zemskem skrito past
povsod nastavlja skrb in strast,
Tu orel čil, svobode sel,
drznó se gnezdo je pripel.

Jutranji svit goré zlati,
A v dolu gost še mrak leži....
Le skrij, le skrij mi, mrak temán,
zeleni hrib in cvetno plan!

Tam doli sveta tla leže,
kjer v bedi bratje mi trpé,
kjer solze toči narod moj,
ko bič vrši mu nad glavo!

Solzè in kri in toge sled,
boj ljut za skromne zemlje ped, —
drhti in trepeta srcè
le skrij, oblak, prizore te!

Savinski dolini.

Ni Bog nam dal srebrá, zlatá,
a dal nam v last je kos sveta,
nanj blagoslov nebes razlil
in v zemski raj ga spremenil.

Ta solnčni svet, ta svet krasán
Savinska cvetna je ravan,
Kjer biva rod če cvrst in čil
v zavetju starih šeg in sil,

Kjer bistro je Savine dno
kot vitkih postrvi oko,
kje sinja višnjevnost neba
nad njo se jasno lesketa.

Kjer brkih srn se trop podi,
zeleni log oko bodri,
kjer prsi dviga sveži zrak,
cvetlic planinskih vonj krepak. —

Dolina cvetna, dom ljubljen,
krasan kot prvi božji sen,
izročam ti pozdrav gorak,
plamtečih čustev skromen znak!

SLIKAR MARAN. ČRTICA.

SPISAL IVO ŠORLI. PODMELEC-TOLMIN,

Slikar Maran je imel ljubico. Ljubil jo je, kakor je ljubil one dni, ko jo je srečal prvič, krasno rožo, ki je cvetela pod njegovim oknom...

Večkrat je moral misliti na ono rožo še pozneje, ko se je bila že davno osula. Posetil ga je bil baš v istem času bratranec, ki je predaval botaniko na gimnaziju. Stopala sta po vrtu in prišla tudi do one rože. S ponosom jo je pokazal slikar profesorju.

»Ali si že kdaj videl kaj enakega? Ta plameneča barva, ta topel vonj!«

In profesor jo je prijel za stebelce, potegnul jo k sebi in jo preiskoval...

»Premalo prašnikov ima! Zame nima nobene vrednosti!« je odločil s suhim, zaprašenim glasom.